

Věkový rozdíl mezi partnery

Věkový rozdíl = partnerský problém?

Vliv věku na soužití partnerů

Lišíte se od ostatních?

Osobní příběhy, testy

Tomáš Novák

GRADA

partnerské
vztahy

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

PhDr. Tomáš Novák

VĚKOVÝ ROZDÍL MEZI PARTNERY

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
www.grada.cz
jako svou 2818. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Alena Herbergová
Sazba a zlom Milan Vokál
Počet stran 124
Vydání 1., 2007
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2007
Cover Photo © profimedia.cz/CORBIS

ISBN 978-80-247-1595-7 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6088-9 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

OBSAH

ÚVODEM	11
DEMOGRAFICKÝ A STATISTICKÝ POHLED	13
Věkový rozdíl a rozvodovost	15
Z HISTORIE	17
PLODÍ VĚKOVÝ ROZDÍL DALŠÍ ROZDÍLY?	23
Co všechno souvisí s věkovým rozdílem?	26
ŽIVOTNÍ ROLE OČIMA SOCIOBIOLOGIE	33
EXISTUJÍ I DNES MARYŠI?	35
NETRADIČNÍ VĚKOVÝ ROZDÍL A PARTNERSKÝ PROBLÉM MEZINÁRODNĚ A PO DVACETI LETECH	37
REALITA VZTAHŮ OČIMA OSOBNÍCH PŘÍBĚHŮ	43
Mučedníci (nerovné) lásky	43
Vztah coby telenovela	47
ROZHOVORY NEJEN O VĚKOVÉM ROZDÍLU	51
Se ženou na téma „starší žena – mladší muž“	51
Psychologické extempore na téma oidipovský komplex	60
Jak to vidí Erich Fromm?	63
Se ženou na téma „starší muž – mladší žena“	64
EROTICKÁ REVIZE EKONOMICKÝCH NÁZORŮ MARXE A ENGELSE?	77
COŽ O TO, PORADIT JE SNADNÉ...	79
JAK „SOBĚ VĚRNOST, LÁSKU A UPŘÍMNOST ZACHOVATI“	85
Test: Nepokazíte si své vztahy?	88

JE LÁSKA ZÁVISLOST?	95
Test: Jste v lásce závislí?	95
Test pro „mučedníky lásky“	96
Test: Porozumíte si s protějškem v hodnotách a v životním stylu?	98
Test: Lišíte se od ostatních?	100
VV test: Vzhled – Věk	101
Test: Kolik je vám let?	104
Test: Stojí to za to?	109
JAK JE ZÍSKAT?	113
ZÁVĚR	117
PŘEČTĚTE SI	123

Aperitiv múz

*Kdo má štěstí, ožení se jen se starší paní,
kdekdo to snad dnes už ví.*

*Vem' si tu, co let má víc,
chceš-li trochu v klidu žít,
to příteli ti můžem' říct,
že dům budeš čistý mít.*

*Kdo má štěstí, ožení se jen se starší paní,
nikdy nelení se jí.*

*Vem' si tu, co let má víc,
chceš-li trochu v klidu žít...*

(evergreen skupiny Plavci)

*Já jsem holka ještě mladá,
muže mám starého,
ráda bych si namluvila jinocha švarného.
Kdyby mnohý jinoch věděl, co mé šaty kryjou,
padl by mi do náručí a zulíbal celou...
Co je mi to všechno platné při mém starém muži,
když mě neumí pohládit moji mladou kůži.
Já mu vařím čokoládu a masíčko od vola
a von ten šotek pihovatej leží furt jak mrtvola...*

(evergreen z Písní lidu pražského)

*Co to za súžení,
když se chlap ožení,
mladá žena, starý muž!
Kdě to spolem bývá, tam dobře nebývá,
tvrdé maso, tupý nůž.*

(Lidová z Valašska, hraje skupina Muziga)

Řekli a napsali

„Až bude Jakub v pubertě, Karlovi bude osmdesát. Nějaký chlap mi napsal, že s ním nebude hrát fotbal, ale on by ho nehrál, ani kdyby byl táta ve dvaceti...“

(Vendula Svobodová, manželka hudebního skladatele Karla Svobody)

„Stalo se, když mi bylo čtyřicet, že přišla Daňa. Jí bylo devatenáct... Ona ve mně viděla spíš náhražkového otce, protože ona měla nemožného otce, sportovce, fotbalistu, spartána... Já ji naučil všechno, němčinu, latinu, dějiny filosofie, dějiny náboženství, prostě všechno ... a odešla.“

(Milan Machovec /1929–2003/, filosof)

Byli bychom nad věcí, nebýt žláz s vnitřní sekrecí.

(Jiří Žáček, aforista)

„Teď jsem doma druhé dítě, o které se manželka stará. Akorát mě nepřebaluje. Dává mi prášky a nepouští ven, abych nenastydl...“

(Jaroslav Pouzar, první český hokejista, který vyhrál Stanleyův pohár, 53 let, otec tříletého syna, manželka o dvacet let mladší; coby pacient rok po úspěšné transplantaci kostní dřeně)

Napsali, zaplatili a uveřejnili (inzerát)

10 000 EU odměny. Můj šéf – úspěšný německý podnikatel, svobodný – nebyl ještě ženatý a rád by tuto situaci změnil. Je 190 cm vysoký, štíhlý, dobře vypadající blondák. Nenosí brýle, ani nemá bříško, žádný plnovous. Je mu sice 50 let, ale vypadá o 10 let mladší, díky zdravému stylu života a pozitivnímu smýšlení. Příklad platí i pro velikost jeho duševních kapacit a zájmů. Ráda bych touto cestou našla pro jeho konečné životní štěstí ženu za účelem sňatku. Toto manželství bude šťastné, pokud si přejete mít děti a je pro vás neporušitelný vztah mezi mužem a ženou tím primárním cílem ve vašem životě. Pokud pocházíte z dobré rodiny, jste pěkná žena do 33 let bez závazků, s krásnou duší a zajímáte se více o krásy přírody

a duševní hodnoty než diskotéky, prosím přihlaste se, pokud se cítíte oslovena. Možná se také nachází ve vašem rodinném nebo přátelském kruhu někdo, kdo tomuto obrazu odpovídá v případě šťastného svazku je tato odměna zaručena. Můj šéf sní o vztahu plném komunikace a živosti, ve kterém je pro obě strany tento partner tím životně nejdůležitějším s respektem a svobodou názorů, kde vzdělání a srdečnost odpovídá jednomu a člověk se může vypovídat do konce života. V tomto vztahu se nemusí vzdělání a interes rovnat, ale doplňovat. Láska a porozumění má být základem tohoto vztahu.

Ráda odpovím na vaše dotazy v češtině.

Mobil....., e-mail:.....

Vám nevzniknou žádné výdaje, z uvedeného mobilu zavoláme okamžitě nazpět.

Profesionální agentury prosíme o odstup.

Text inzerátu poněkud připomínající Prodanou nevěstu byl uveřejněn v MFD 17. 12. 2005. Místo „Věrného milování“ bychom i s přihlédnutím k věkovým souvislostem coby hlavní árii doporučili: „Toreadore smělý, pozor si dej.“

ÚVODEM

Aperitiv múz nemusí být v případě této knihy jen vytvořen slovy. Nabízí jej v míře vrchovaté i výtvarné umění. Zvolíme „Nerovný pár“, což je název několika obrazů Lucase Cranacha staršího (1472–1553) a jeho školy.

Díla vzbudila zaslouženou pozornost namátkou na autorově výstavě v Obrazárně Pražského hradu v roce 2005. Trvale je lze vidět například v Národní galerii ve Štemberském paláci v Praze, dále na Pražském hradě nebo v Národním muzeu ve Stockholmu. Téma je shodné a vystihuje je občas užívaný název jednoho z pláten: „Pošetilý stařec“. Starý, evidentně luxusně oblečený, a tudíž bohatý muž, o němž nelze ani se zamhouřením obou očí říci, že by snad byl mužem v nejlepších letech, osahává mladou dívku. Ta evidentně chlípné, rozhodně ne otcovské aktivity trpně snáší. V jednom případě dokonce ctitele jednou rukou objímá a druhou drží váček s dukáty. Jinde jsou na stole na hromadě vysypány zlaťáky a muž dívce vkládá peníze do dlaně. Do třetice se mladá žena tváří málem znechuceně. Nebo spíše depresivně? Levou rukou starce objímá a pravičkou šmátrá v jeho mošně. Znalci umění tvrdí, že malíř signoval řadu obrazů tohoto typu. Nemaloval „na sklad“. Téma bylo ve své době mimořádně oblíbené a tržně úspěšné. Však také mistrova dílna jednu dobu zaměstnávala jedenáct malířů tvořících dle jeho příkazu a pod jeho vedením. Proč zrovna dané téma bylo tak populární? Proč ze široké palety motivů vztahu starce a dívky si trh (byť renesanční) žádal právě jeden vyhraněný a řekněme málo povzbudivý aspekt? Malíř měl takříkajíc štětec na tepu doby a respektoval společenskou objednávku. Proč někdy neztvárnil téma starší ženy a mladého muže? Proč jen jeden sice malebný, leč pro mnohé kupce obrazů snad až masochistický motiv?

Nebo bylo všechno jinak a o koupi obrazů rozhodovaly i v patriarchální společnosti ženy, jež takto chtěly svým manželům připomenout „smutné konce“? Nebo jde o renesanční variantu Murphyho zákona: „Čím je muž starší, tím mladší je jeho druhá žena?“ Co když stylu uvažování dávných předků vůbec nerozumíme a dílo místo kritiky mravů ilustruje rčení „Oldies

but goldies“. To znamená staré, ale zlaté – rozumí se mimo jiné i sponzoro-
rovo srdce. Otázek se nabízí víc a jedna je zřejmě nejpodstatnější. Co
ze společenských postojů z doby kolem roku 1530 přetrvalo dodnes?

Toto je kniha o některých rozdílech v partnerském soužití mužů a žen.
Její hlavním tématem je věkový rozdíl. Ten je zjistitelný na první pohled
(na rodný list) a může souviset s mnoha dalšími diferencemi. Mnohé může
také vyvolávat a s mnohými rozličnostmi může korespondovat. Těžiště
publikace spatřuji v záznamu rozhovorů vedených na dané téma s klienty
manželské poradny. Pozměnil jsem je tak, aby nebylo možno konkrétní
osoby identifikovat.

DEMOGRAFICKÝ A STATISTICKÝ POHLED

„Jestliže první sňatek uzavřen byl v 50. až 67. roce života, jest to pozdě a nemůžeme to klásti za vinu institucím společenským, ať je manželem plukovník, generální ředitel nebo venkovský duchovní. Podle mé zkušenosti, nashromážděné v jednotlivých kruzích, domnívám se, že mladí mužové nynější doby dříve se žení než mužové předešlých generací.“

Citát je z Pohlavní zdravotní vědy Med. Dra Seveda Ribbinga, profesora na Lundské univerzitě ve Švédsku, vydané poprvé v roce 1888. Česky vyšla „upravena dle ruského a německého překladu“ roku 1896 a stala se první seriózní příručkou svého druhu u nás. Z knihy uveďme ještě jeden ilustrační citát uvádějící do poměrů v roce 1886: „Při vstupu do prvního manželství jest švédský muž průměrně dvacetiosmiletý, žena okolo 25 a půl roku – v Anglii a v Dánsku je průměrná první nevěsta a ženich o něco málo mladší, ve Francii pak starší.“ Věkové údaje hodnotí se závěrem: „Nelze to pokládati za nepříznivé.“

Takříkajíc „lze to pokládati“ za jeden z důkazů faktu, že nic nového pod sluncem ... alespoň z hlediska dlouhodobé perspektivy. Dle údajů Českého statistického úřadu průměrný věk nevěst dříve existující Československé socialistické republiky býval pod hranicí 21 let, což bylo spolu s Bulharskem a tehdejší NDR nejnižší v Evropě. Snoubenci byli o něco starší – v průměru při prvním sňatku třiaadvacetiletí. V roce 2005 je vše jinak, „tradičně evropský“, styl se vrací. Nejvyšší intenzitu sňatečnosti dosahují u nás muži těsně před dosažením 30. roku věku a ženy ve věku mezi 26 a 27 lety. Průměrný věk při prvním sňatku byl v roce 2005 u mužů mezi třicítkou a jednatřicítkou, u žen 28 let.

Ve 25 letech, což byla nedávno hranice již na pováženou, je dnes vdaná pouhá čtvrtina žen. Den sňatku je tedy spíše oproti minulosti odkládán. Stejně zřejmě zůstávají rozdíly v psychologické vyspělosti mužů a žen v ado-

lescenci. Psychologové se shodují v odhadu, že ve stejně staré dvojici ve věkovém pásmu 15–20 let je dívka o 2–3 roky „psychicky starší“, to znamená sociálně a partnersky zralejší než muž.

Statistika se jasně vyjadřuje i k věkovému rozdílu mezi partnery. Svě ano říkají dvojice, v nichž je v takřka sedmi případech z deseti muž starší, a to v průměru o pět a půl roku. Za posledních 15 let se stále ještě jasné „muž má být starší než žena“ stává přece jen méně výrazným. V roce 1992 bylo sňatků se starším mužem tři čtvrtiny. V roce 2004 jen 69 %. Nejčastější věkový rozdíl vůbec je jeden rok ve prospěch mužů. O více než 20 let je jeden ze snoubenců, obvykle muž, starší v 1,2 % sňatků. V roce 2004 uzavřelo sňatek 51400 párů. Uvedených značných věkových rozdílů je mezi pěti až šesti sty.

Otázka „Jaký by měl být věkový rozdíl mezi partnery?“ je snad ve všech publikovaných rozborech dotazů žáků, studentů i učňů z besed o citových a partnerských vztazích jedna z nejméně frekventovaných. V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století vede bezkonkurenčně. V následném období jako by svoji naléhavost pro posluchače poněkud ztratila, ale do první pětičky se vejde vždy. Hlubší rozbor ukazuje, že jde o typický „rozjezdový dotaz“. Bývá položen na počátku diskuse. Těžko říci, zda je to pro jeho palčivost, nebo zda jde o určitou formu předstírání zájmu, neb tímto dotazem určitě neurazíš. V každém případě odpověď jako by připomínala cibuli. Sloupnete první „statistickou“ a na zodpovězení jednoduchou vrstvu a objeví se druhá. Vyrovnáte se s ní a jsou tu další navazující otázky. Nejčastěji se týkají rozdílnosti mezi partnery. Karel Čapek (nar. 1890), manžel o dosti mladší Olgy Scheinpflugové (nar. 1902), měl v daném směru zřejmě jasno. Řekl: „Každý rozdíl je hoden lásky, protože rozmnožuje život.“

Někdy je ovšem onen rozdíl velmi výrazný. Po léta se objevuje zhruba stejně, kolem deseti, sňatků s věkovým rozdílem 40 a více let. Tyto extrémní rozdíly se objevují jak tam, kde je starší muž, tak i tam, kde je starší žena, byť takto výrazně starších nevěst je mnohem méně. Počet rozvodů, v nichž je výrazně starší muž, je zhruba čtyřnásobný oproti počtu těch, kde je výrazně starší žena. O stabilitě té či oné varianty to ovšem mnoho neříká – jak již bylo uvedeno, sňatků s výrazně starším mužem je mnohem víc.

Internetový magazín deníku Právo a portálu Seznam – Novinky.cz – uspořádal v roce 2005 anketu, v níž na otázku „Lákají vás výrazně mladší ženy, eventuálně výrazně starší muži?“ odpovídalo 2808 čtenářů. Ano odpovědělo 68 % tázaných, ne 32 %.

Věkový rozdíl a rozvodovost

V příčinách rozvodů tak, jak je popisují soudní statistiky, nebývá velký věkový rozdíl zachycen. Po léta jednoznačně vede rozdílnost povah a názorů, následuje nezájem o rodinu a rozvrat způsobený nevěrou. Přinejmenším na „rozdílných názorech“ se značný věkový rozdíl projevit může. Nelze vyloučit ani hypotézu o růstu závažnosti rozdílných názorů s věkem a s trváním manželství. Během posledních deseti let dvojnásobně vzrostl počet rozvodů u párů, jež jsou spolu více než 25 let. Jako by difference bylo možno po určitou dobu kompenzovat, leč všeho do času. Značnou roli zřejmě sehrává protimluv požadavků formulovaný například Benjaminem Kurasem (Ciao sexu aneb jak blaho alespoň předstírat. Eminent, Praha 2005): *„Teď, když ženy dosáhly značné ekonomické nezávislosti na mužích a už je tolik nepotřebují jako chleboďárce, volí si podvědomě za otce svých dětí muže, kteří jsou spíše měkkí, laskaví, manipulovatelní, poddajní a neprůbojní. Protože ale zároveň mohou sexuálně žít bez obav z nechtěného těhotenství, touží sexuálně po mužích už ne siláckých, ale přece jen ještě nebo již zase nezávislých, dobrodružnějších, důmyslnějších a vtipnějších.“* Jinými slovy – optimální je drsně něžná kombinace protikladů.

S rozvodovostí souvisejí následující styly chování, jež vedou k netradičnímu věkovému rozdílu:

- ▶ **Parazitní singles:** Jsou ekonomicky nezávislí, ale osamostatnit se dlouho nechtějí. Bydlí u rodičů a dlouhá léta se vyhýbají trvalému vztahu. Když se konečně rozhodnou vstoupit do manželství, vrstevníci jsou již zadaní. Musejí hledat mezi výrazně mladšími. Jsou obvykle dobře materiálně zabezpečeni a nemají zábrany rozbít cizí vztah.

- ▶ Syndrom matky Bridget Jonesové: Jde o rozvedené ženy kolem padesátky. Chytily druhou mízu a chtějí žít a užít. S kým jiným než s mladším partnerem.

Z HISTORIE

Že by již staří Řekové měli k problému co říci? To jistě také. O historii věkového rozdílu mezi partnery jsme ovšem informováni již na úrovni **doby kamenné**. To díky antropologům, kteří v minulém století popsali život původních obyvatel Austrálie, kteří na úrovni doby kamenné nedávno ještě žili. Mladík z kmene oněch domorodců musí nejprve prokázat schopnosti lovice či válečníka a musí se prosadit i v hierarchii kmene. To nějakou dobu trvá. Ani pak si nemůže vybrat nevěstu podle své chuti. Ženichům vybírají nevěstu starci nebo všichni dospělí a ženatí muži z kmene. Používají přitom řady vodítek. Jedno z nich pro ilustraci: Je vhodné, když si muž vezme za ženu dceru dcery bratra své matky. I v těchto podmínkách se zřejmě objevovala spontánní volba protějšku z lásky. Dvojice potom musela od svého kmene utéci. Pokud byl takový pár chycen, ostatní ho ubili. Podobně byl řešen i jednostranný zásah, únos nevěsty. Zde ovšem byla šance, že nevěsta i její rodiče únosci odpustí a všichni, včetně stařešinů kmene, se nechají obměkčit dary. Smírnému řešení situace napomáhala dohoda o tom, že některá z mužových příbuzných se zaslíbí některému z nevěstinych příbuzných. Požadavek, aby se ženil muž až v době, kdy prokázal svoji zralost, to znamená získal v kmeni prestiž a slávu válečníka, měli i indiánské kmeny v časech, kdy vládly americkým prériím. Od dívky na vdávání se očekávalo, že již menstruuje a je znalá domácích prací. Muž coby ženich získal patřičnou prestiž nezřídka až kolem třicítky.

V Evropě zakladatel athénské Akademie **Platón** (427–347) popsal představu **ideální společnosti v Utopii**. Muži a ženy se tam měli seznamovat formou jakési loterie. Prostě tahat losy. Dnešní terminologií však šlo o losy tzv. cinknuté. Stařešinové rodu zajišťovali, bez ohledu na náhodu, aby nejlepší mužové měli nejvyšší šance zplodit potomka. Věk otců byl od 25 do 55 let. Věk matek mezi 20 a 40 lety. Mimo tyto hranice bylo sice dovoleno souložit, ne však zplodit potomky. Otěhotnění se řešilo buď potratem nebo zabitím bezprostředně po porodu.

Svérázný český myslitel **Tomáš ze Štítného (1331–1401)** má v problému věku jasno: „Pojme-li starý mladého, vždy se vzdychá, zdali ho snad mladý nemiluje, a tak boje se zato sám, plné k němu milosti nemá, neb kdež je zlé domnenie, tu nemož býti plná milost... A mladému muži se starú ženú pravěť je též, dějí nejednou jemu, klamajíc jim: Toť tvá pěkníčka, toť tvá matka. A protož pro vše kdo chtie v manželstvo, vhodné jest rovného hledati...“

To **Bernardin ze Sieny** o pár desítek let starší než Tomáš ze Štítného věk ve spisu věnovaném povinnostem manžela vůči manželce v podstatě pomíjí. Leč úkoly manžela jsou jakoby šity na míru muži, který je starší, zkušenější a zřejmě i bohatší než manželka. Muž by ženu měl nejen zabezpečovat materiálně, ale i jí radit v složitých situacích, starat se o její blaho, žít s ní a dohlížet na její všestrannou mravnost a bohabojnost. Manželka mu to měla usnadnit tím, že jej bude poslouchat, bude mu sloužit a všestranně pomáhat. Těžko říci, zda se ve středověku žilo rychle. Jisté je, že krátce. Pravděpodobnost dožití muže odpovídala na počátku zmíněného období pouhým 20 rokům, posléze 30 rokům. K tomu vysoká úmrtnost žen při porodu. Přísné bylo podřízení mladých svobodných osob jejich rodičům; brát se bez rodičovského souhlasu bylo velmi komplikované, ba dokonce málem nemožné.

Ne vše bylo i v dávných dobách řešeno takto racionálně a citovaní pánové nejsou rozhodně prvními, kdož mají k tématu co říci. Z Provence ze **12.–13. století** pochází první **trubadúři**, šlechtici a dvořané, autoři lyrických textů přednášených a zpívaných, opěvujících urozenou, nezřídka oproti nim starší ženu horující pro čistou lásku. Tito poetové, v Německu nazývaní **minnesängři**, přinášeli poetickou apologetiku vztahu k uctívané vdané, počestné a vysoce postavené ženě. Až na nepatrné výjimky bývala i starší. O lásce k starší ženě, oficiálně zásadně platonické, lze mluvit i v rámci výchovy urozených mladíků, rytířů. Ve svých 14 letech nastupovali svoji službu u dvora, kde se setkávali a oficiálně dle přísných pravidel i zcela platonicky dvořili také manželce šlechtice. Pokud vše proběhlo ke spokojenosti nadřízených a s pravou rytířskostí, bývali ve věku 21 let posléze sami pasováni na rytíře. Mladíci trávili s pánovou ženou mnohdy mnohem více času než on sám. Bývali mladší než pán i jeho žena. Oproti

pánovi slyneli krásou, kouzlem mládí, temperamentem, vše jakoby alespoň z dnešního pohledu nahrávalo vzniku rozličných románek. Prakticky nic se o nich neví. Bulvární média tehdy ještě neexistovala a zpovědníci mlčeli... Oficiální neochvějná počestnost a řádné dvorské mravy, jakož i věkový rozdíl v neprospěch ženy, to byla jen jedna strana mince. Druhou stranou bylo zřejmě to, že cit si nedal poroučet a sice tajně, leč nezřídká, došel svého naplnění.

V podhradí mívali lidé jiné starosti než opěvování citů. Ze starých cechovních záznamů je známo, že vdovské a mistrovské právo si poradilo jak s city, tak i s věkovým rozdílem a realitou. Vdova mohla vést dílnu či podnik svého zesnulého muže, pokud si do určité doby přivedla kvalifikovaného druhého manžela coby mistra. Kde jinde hledat než mezi mladými tovaryši? Pokud tovaryš sám nepocházel z bohaté rodiny nebo neměl jiné zázemí, stěží se mohl stát jen na základě vlastních schopností mistrem. Nejprve musel mít svůj vlastní podnik. Ten měla k dispozici vdova a ruka byla v rukávě. Podobně ovdovělá selka musela hledat náhradu za svého zesnulého muže mezi těmi, kdož byli schopni převzít zodpovědnost za dvůr a polnosti. To vyžadovalo mimo jiné i patřičnou fyzickou zdatnost obvyklou spíše u mladších.

V našich krajích vůbec **první příručka společenského chování** – Kniggeho „O obcování s lidmi“ z 18. století – prohlašuje, že muž nemá být chudší než žena, neb to dobrotu nedělá. I v oné době si láska leckdy nedala poroučet. Vznikaly vztahy, ba i manželství, kde žena byla starší, aniž svůj věkový handicap překryla aspekty cechovními či gruntem. Nezřídká to ovšem mělo přichuť společenského skandálu.

Historička Jana Mrázková se v mimořádně zajímavé, nepublikované, zřejmě bakalářské práci z roku 2004 podrobila studiu 900 **svatebních smluv** uzavřených na panství Třeboň **na konci 18. a počátkem 19. století**. Získala tak informace o mnohem více než 1800 osobách, kterých se majetkové aspekty tam a v té době uzavřených manželství dotýkaly. Na základě jejich rozboru získáváme informace o sňatkovém chování z dnešního pohledu střední třídy. Jde o určité novum, neboť většina historiků se doposud zabývala v této sféře jen stavem u osob urozených. Autorka popsal

dvě základní strategie při výběru partnera. Osobní – tu si mohli dovolit zejména dobře materiálně zajištění a sociálně obdobně postavení vdovci. Vdovy mohly jednat za shodných podmínek v zásadě stejně. Musely ovšem respektovat postoje poručníka svých dětí. Ten dbal na to, aby byly zachovány a chráněny jejich zájmy coby doposud jen nezletilých dědiců. Pokud se vdova znovu provdala, její nový manžel byl pouze „prozatímním“ hospodářem do doby zletilosti nejstaršího syna předchozího, nyní již zemřelého manžela. Otčím mohl očekávat určitý výměnek, ovšem za předpokladu řádného a společensky akceptovaného chování. Podle jedné z autorkou citovaných smluv z roku 1815 to mimo jiné obnášelo „konati dvacetišestidenní robotu a starat se o chalupu“. Na takovou nejistotu spojenou s poměrně náročnými aktuálně vyžadovanými požadavky přistoupil obvykle jen ten, kdo byl materiálně zcela nezaopatřen. To znamená obvykle muž mladý a chudý. Podstatně lepší seznamovací šance měly vdovy mladé s malými dětmi nebo vdovy bezdětné.

Vdovci měli obvykle již „své jisté“. Většinou byli obdařeni potomky a vlastnili hospodářství. Ze dvou třetin volili za manželky svobodné dívky, nikoliv vdovy. Protože přece jen nebyli tak lákavými partnery jako svobodní dědicové usedlostí, byla mezi jejich partnerkami převaha dívek chudších (bez věna) a dívek-sirotků. To proto, že „sirotci měli v průměru nižší věno“. Na rozdíl od svobodných a materiálně zajištěných mužů se u vdovců vyskytovaly i sňatky s dívkou pocházející z nemanželského lože. Zde ovšem bylo ve všech případech zaznamenáno slušné věno. Matky těchto dívek totiž posléze do manželství vstoupily a otčím zmíněné věno poskytli. V případě vdovců a vdov se neočekávalo dlouhé truchlení. Naopak vše se podřizovalo nutnosti zajistit chod statku nebo živnosti. Nová svatba byla očekávána v intervalu měsíc až půl roku po ovdovění.

Na první pohled je nepochopitelné, proč by dědicové usedlostí nemohli volit na základě osobních sympatií. Proč by se museli podřizovat rodinné strategii. Jednak zde šlo o společenskou zvyklost, ale co bylo snad ještě podstatnější – měli obvykle ještě další sourozence. Ty bylo nutno také zajistit. Nezbylo tedy, aby dědic volil především podle výše věna partnerky. Tak mohl zajistit, že původní grunt nebude rozdroben, naopak spíše

zveleben, a ještě kladně ovlivnit vyhlídky svých mladších sourozenců na výhodný sňatek.

Nad kritéria sympatií nebo věku byl v některých případech ohled profesní. Nešlo o pouhý důraz na rámcově srovnatelný majetek a z toho se odvíjející sociální postavení sedláka či chalupníka. Očekávalo se, že ze stejné profesní kategorie budou volit zejména děti mlynářů. Značný tlak byl i na tzv. dvojnásobné svatby, kdy dvě děti z jedné usedlosti si braly dva sourozence z usedlosti druhé. Ke svatbě docházelo ve stejný den. Svatební slib byl vysloven naráz, aby se nejednalo o příbuzné osoby, jež by musely žádat o zvláštní povolení. Pokud bylo „technicky možné“, aby si bratr ženicha vzal sestru nevěsty, bylo to považováno za záležitost mimořádně výhodnou. Realizovalo se to bez ohledu na věk, neb budoucí dědic statku nemusel vyplácet dědický podíl sestře, který byl počítán jako věno nevěsty. S dnešním pohledem na věc nás napadá okřídlené: „No nekupte to, když je to tak výhodné!“

Dnes je srovnatelných případů, to je sňatku sestry ženicha a bratra nevěsty, jen velmi málo. V minulosti řešili situaci, kdy otec nevěsty neměl žádného dědice hospodářství, a to pak mohl dostat zeť. Výhody byly nasnadě – rodiče nevěsty nemuseli vyplácet žádné věno a ženich ušetřil dědický podíl svému bratru. Ten se, byť neprvorozený, stal hospodářem. Proti tak výhodné konstelaci nemohl zřejmě nikdo nic namítnout, ba ani její realizaci komplikovat.

Věkový rozdíl v té době hrál sice druhořadou, ale přece jen určitou roli. Mláďi mohli kompenzovat chudobu. To ovšem ve vztahu k vdovci nebo vdově, kteří si mohli volit osobní strategii volby partnera. Svobodní museli akceptovat strategii rodinnou a na materiální zájmy rodiny brát značný ohled. Výběr partnera pro svobodné dospělé děti byl záležitostí, ba přímo povinností rodičů. Láska nebyla považována za důležitou. V lepším případě se měla objevit až v průběhu manželství. Slovo láska se začíná ve svatebních smlouvách objevovat až od počátku 19. století, byť ve formě právního závazku: „Přislibují oba do stavu manželstva vstupující sobě věnost, lásku a upřímnost zachovati.“